

СТОРИНКА МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ

PAGE OF YOUNG
SCIENTISTS

УДК 657.44
JEL Classification M41

Кайряк Орина

студент

Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського

м. Миколаїв, Україна

E-mail: kayryak_arina@mail.ru

ДЕТЕРМІНАНТИ ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Kayryak Oryna

student

Mykolaiv National University named after V.O.Suhomlynskyy

Mykolaiv, Ukraine

E-mail: kayryak_arina@mail.ru

DEFINITIONS DETERMINANTS EXPENSES IN THE FINANCIAL STATEMENTS: PRACTICAL

Анотація

Актуальність. Необхідність удосконалення методики відображення витрат у фінансовій звітності, що допоможе бухгалтерам зорієнтуватися в лабіринтах нового обліку витрат, тобто формування виробничої собівартості, операційних, фінансових та інших витрат, витрат від участі в капіталі, а також витрат на надзвичайні події.

Методи. В процесі науково-теоретичного дослідження було використано загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, формалізація, абстрагування та моделювання.

Результати. Проаналізовано науково-методичні підходи, щодо визначення сутності витрат підприємства, виділено та систематизовано основні ознаки за якими здійснюється класифікація витрат, визначені переваги та недоліки нинішнього стану і запропоновані напрямки розвитку переваг із метою його вдосконалення. Досліджено сутність системи управління витратами, яка дозволяє приймати управлінські рішення, що спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства.

Перспективи. Наведені приклади і вказані особливості змісту окремих статей витрат, що допоможе бухгалтерам зорієнтуватися в лабіринтах нового обліку витрат, тобто формування виробничої собівартості, операційних, фінансових та інших витрат, витрат від участі в капіталі, а

також витрат на надзвичайні події.

Ключові слова: облік витрат, теорії витрат, систематизація витрат, фінансова звітність, принципи формування витрат.

Abstract

Introduction, Purpose. Necessity of improvement of method of reflection of charges for the financial reporting which will help accountants to be orientated in the labyrinths of new account of charges, that is forming of production prime price, operating, financial and other charges, losses, from participating in a capital, and also charges on extraordinary events.

Methods. In the process of scientifically-theoretical research scientific methods were used: analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, formalization, abstracting and simulation.

Results. It is analyzed scientifically-methodical approaches, in relation to determination of essence of changes of the enterprise, the basic features of classification of charges are selected and systematized, certain advantages and lacks of the presence are determined and offered new ways in developing of advantages and it is also carried out with the purpose of his perfection. It is explored the essence of the charge's control system which helps to accept managing decisions which are directed on the increase of efficiency of enterprise's activity.

Discussion. Examples and indicated features of expenses are resulted, it will help accountants to be orientated in the labyrinths of new charge's account, that is forming the prime price of production, operating, financial and others charges, losses, from participating in a capital, and also charges on extraordinary events.

Keywords: cost accounting, theory of costs, ordering costs, financial reporting, principles of formation expenses.

Аннотация

Актуальность. Необходимость совершенствования методики отражения расходов в финансовой отчетности, поможет бухгалтерам сориентироваться в лабиринтах нового учета расходов, то есть формирование производственной себестоимости, операционных, финансовых и других расходов, потерь от участия в капитале, а также расходов на чрезвычайные происшествия.

Методы. В процессе научно-теоретического исследования были использованы общенаучные методы: анализ, синтез, индукция, дедукция, сравнение, формализация, абстрагирование и моделирование.

Результаты. Проанализированы научно-методические подходы, по определению сущности расходов предприятия, выделены и систематизированы основные признаки по которым осуществляется классификация расходов, определенные преимущества и недостатки нынешнего состояния и предложены направления развития преимуществ с целью его совершенствования. Исследована сущность системы управления затратами, которая позволяет принимать управленческие решения, направленные на повышение эффективности деятельности предприятия.

Перспективы. Приведенные примеры и указаны особенности содержания отдельных статей расходов, поможет бухгалтерам сориентироваться в лабиринтах нового учета расходов, то есть формирование производственной себестоимости, операционных, финансовых и других расходов, потерь от участия в капитале, а также расходов на чрезвычайные происшествия.

Ключевые слова: учет расходов, теории издержек, систематизация расходов, финансовая отчетность, принципы формирования расходов.

Актуальність. Питання прозорості і ефективності економічної інформації, зокрема інформації щодо інших витрат операційної діяльності підприємств, що формуються в системі бухгалтерського обліку для складання фінансової звітності, не є повністю вирішеним. Тому реформування та гармонізація вітчизняної системи бухгалтерського обліку в Україні також потребує впровадження нових і вдосконалення існуючих

інструментів при складанні фінансової звітності підприємств. Пошук нових шляхів для удосконалення фінансової звітності щодо відображення витрат підприємства в частині операційної діяльності формує мету нашого наукового дослідження. Тому вищенаведена проблема має як науковий, так і практичний характер.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями стану обліку витрат у загальному плані і методології складання фінансової звітності досліджують багато науковців, таких як В. Пархоменко, Ю. Лузан, Н. Шандова та інші. Однак, більшість праць присвяченні загальній методиці складання та подання фінансової звітності. При цьому залишаються поза увагою питання формування показників витрат та відображення їх у фінансової звітності.

Мета. Метою цієї роботи є дослідження сучасного стану обліку витрат в умовах діяльності вітчизняних промислових підприємств, їх відображення у фінансовій звітності підприємства, а також розробка рекомендацій з удосконалення організації обліку витрат та пропозицій щодо їх удосконалення з огляду на необхідність максимального задоволення інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Методи. В процесі науково-теоретичного дослідження було використано загальнонаукові методи: аналіз, порівняння, формалізація та абстрагування.

Результати. Витрати - це найважливіша частина фінансової діяльності підприємства, тому з порядком їх здійснення, обліку і розподілу повинно бути все зрозуміло.

У процесі своєї діяльності підприємство здійснює матеріальні та грошові витрати. Залежно від ролі, яку вони відіграють у процесі відтворення, їх поділяють на три групи:

– витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства. Це витрати на виробництво та реалізацію продукції, так звані поточні витрати, які відшкодовуються за рахунок виручки від реалізації продукції (послуг).

– витрати, пов'язані з інвестиційною діяльністю, тобто на розширення та оновлення виробництва. Одноразові витрати на просте та розширене відтворення основних фондів, приріст оборотних коштів та формування додаткової робочої сили для нового виробництва. Джерелами фінансування цих витрат є амортизаційні відрахування, прибуток, емісія цінних паперів, кредити тощо.

– витрати на соціальний розвиток колективу (соціально-культурні, оздоровчі, житлово-побутові та інші потреби). Ці витрати не пов'язані з процесом виробництва, а тому джерелом їх фінансування є прибуток.

Витрати майже завжди здійснюються у натуральній та грошовій формі. Планування та облік витрат у натуральній формі має важливе значення для організації виробництва. Проте, для оцінки результатів виробництва необхідна грошова оцінка витрат [8, с. 98].

Методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 "Витрати".

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Якщо хоча б одна з умов визнання активів не виконується, актив не визнається, а витрати з

придбання цього активу списуються у поточному періоді на "Інші операційні витрати" [6].

До витрат, згідно НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" також належать: нестача запасів, списання запасів або необоротних активів, які визнано активами, сплата штрафних санкцій, витрати на заохочування, соціальний і виробничий розвиток, нарахування податків, в тому числі податку на прибуток [3].

Відповідно до Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, витрати звітного періоду визначаються або зменшенням активів, або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [6].

Обчислені та прийняті до податкового обліку витрати підприємства зменшують доходи від діяльності такого підприємства. Податковим кодексом України встановлено порядок відображення витрат діяльності будь-якого підприємства за даними бухгалтерського обліку. При цьому, відповідно до статті 138 ПКУ, всі витрати, які враховуються під час обчислення об'єкта оподаткування, поділяються на: витрати операційної діяльності та інші витрати.

Виняток становлять такі окремі витрати, зокрема: витрати, не пов'язані з провадженням господарської діяльності; платежі платника податку на користь комітента, принципала тощо за договорами комісії, агентськими договорами та іншими аналогічними договорами; витрати на погашення основної суми отриманих позик, кредитів; витрати на придбання, виготовлення, будівництво, реконструкцію, модернізацію та інше поліпшення основних засобів та витрати, пов'язані з видобутком корисних копалин, а також з придбанням (виготовленням) нематеріальних активів, які підлягають амортизації, тощо.

Витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачена правилами ведення бухгалтерського обліку, а також інших документів, визначених у Кодексі. До таких належать загальноприйняті форми товарних накладних, актів виконаних робіт, виробничих звітів на списання витрат за статтями на виробництво послуг, авансових звітів тощо.

Витрати відображаються у бухгалтерському та обліку звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати сплати коштів [8, с 99].

Для відображення витрат новий План рахунків містить рахунки класу 9 "Витрати діяльності", що відображають витрати по статтях витрат, і рахунки класу 8 "Витрати по елементах", що відображає витрати по елементах витрат. Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків підприємництва, а також організації, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності, можуть вести облік витрат тільки на рахунках класу 8 без використання рахунків класу 9. У цих підприємств інформація про витрати формуватиметься в обліку в розрізі економічних елементів. Витрати списуються безпосередньо з кредиту рахунків класу 8 в дебет рахунка 23 "Виробництво" в частині прямих і виробничих накладних витрат, а всі інші витрати відносяться на рахунок 79 "Фінансові результати". Усі витрати, пов'язані з інвестиційною і фінансовою діяльністю,

витрати при надзвичайних операціях в цьому випадку враховуються на рахунок 85 "Інші витрати" [6].

Вести облік витрат тільки на рахунках класу 8 можна рекомендувати тільки підприємствам з невеликою кількістю господарських операцій і при відсутності кількох напрямів діяльності.

Усі інші підприємства використовують рахунки класу 9. Їх використання дозволяє здійснювати докладніший облік витрат. Такі підприємства можуть вести облік витрат тільки на рахунках класу 9 або за бажання можуть використовувати одночасно з цим і рахунки класу 8 для узагальнення інформації про витрати за елементами. При цьому для систематизації інформації може бути застосована така схема: витрати відносяться спочатку на рахунки витрат класу 8, а потім списуються на рахунки класу 9 для обліку витрат за функціональними ознаками і на рахунок 23 "Виробництво".

Узагальнені дані про витрати діяльності наводяться в Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2), який є джерелом інформації для здійснення оцінки потенційних змін економічних ресурсів господарюючого суб'єкту, прогнозування майбутніх грошових потоків та здійснення інших видів прогнозів. Відповідно до п. 4 р. I НП(С)БО 1 кількість статей Звіту про фінансові результати не регламентована, підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття за виключенням тих випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді) [5, с 113].

У графі 4 Звіту про фінансові результати наводять показники за аналогічний період попереднього року. Заповнюючи проміжні звіти за I квартал, півріччя та 9 місяців 2013 року, необхідно було привести дані за аналогічні періоди 2012 року. Однак в оновленій формі звіту про фінансові результати не збігаються не лише коди рядків, але й змістове наповнення більшості статей. Тому бухгалтерам-практикам необхідно було докласти чимало зусиль та провести технічну роботу по трансформації й виокремленню ряду показників для заповнення графи 4 у 2013 році.

У новій формі № 2 у рядку 2000 "Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)" відображається дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів. Також потребує уваги рядок 2300 "Витрати (дохід) з податку на прибуток", у якому відображається сума витрат (доходу) з податку на прибуток, визначена згідно з Положенням (стандартом) 17.

Чинна форма Звіту про фінансові результати включає показники нового розділу "Сукупний дохід". Згідно з п. 3 р. 1 НП(С)БО 1, сукупний дохід — це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій із власниками) [3]. Очевидно, появу нового розділу можна розглядати знову ж таки, як спробу зблизити між собою сутність фінансової звітності за вітчизняними П(С)БО та МСФЗ. Інші три розділи звіту про фінансові результати (р. I "Фінансові результати", р. III "Елементи операційних витрат" та р. IV "Розрахунок показників прибутковості акцій") є звичними для вітчизняних

бухгалтерів з попередньої форми.

У розділі II "Сукупний дохід" розкривають інформацію про:

– дооцінку (уцінку) необоротних активів (р. 2400) – наводять суму дооцінки об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, зменшену на суму уцінки таких об'єктів протягом звітного періоду в межах сум раніше проведених дооцінок, віднесення сум дооцінки до нерозподіленого прибутку (непокритого збитку); – дооцінку (уцінку) фінансових інструментів (р. 2405) – показують суму зміни балансової вартості об'єктів хеджування в порядку, визначеному П(С)БО 13 "Фінансові інструменти";

– накопичені курсові різниці (р. 2410) – наводять суму курсових різниць, які відповідно до п. 9 П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів", відображаються в складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході;

– частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств (р. 2415) – наводиться частка іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій, у які ведеться за методом участі в капіталі (п. 12 та п. 21 П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції");

– інший сукупний дохід (р. 2445) – наводиться сума іншого сукупного доходу, для відображення якого за ознаками суттєвості не можна було виділити окрему статтю або який не може бути включений в інші статті, наведені в цьому розділі);

– інший сукупний дохід до оподаткування (р. 2450) – визначається як алгебраїчна сума дооцінки (уцінки) необоротних активів, дооцінки (уцінки) фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств та іншого сукупного доходу.

Розглядаючи зміст рядка 2445 "Інший сукупний дохід", слід відмітити нечіткість у визначенні його змісту. Натомість МСБО 1 "Подання фінансової звітності" чітко визначає склад і структуру іншого сукупного доходу. У бухгалтерів-практиків, які не мають досвіду застосування МСФЗ, при формуванні звітності за 1 квартал 2013 року виникло чимало питань щодо розкриття показника сукупного доходу.

Слід також відмітити, що у оновленому Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) немає рядків "Податкові різниці" та "Узгодження фінансового результату та податкового прибутку (збитку)", затверджені ПБУ "Податкові різниці" та які з 01.01.2013 р. пропонувалося розкривати в окремому розділі Ф. № 2 [3].

Висновки і перспективи. Ефективний процес управління витратами забезпечує не тільки зниження рівня витрат, але й розповсюджується на всі елементи управління. Здійснення ефективного обліку витрат дає можливість точного відображення того, де були здійснені витрати і створює передумови для їх скорочення, а також допомагає керівництву виявляти ті підрозділи, які відповідальні за здійснені витрати. Удосконалення системи управління витратами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Необхідність постійного прийняття рішень, що стосуються ціни реалізації продукції, її номенклатури, асортименту та об'єму випуску і т.д., керівниками підприємств створює необхідність планування та контролю за витратами. Планування витрат може

попередити виробництво неприбуткової продукції. Важливим аспектом проведення ефективного планування витратами є формування на підприємстві системи норм витрачання всіх ресурсів : основних, допоміжних, матеріалів, енергії, праці тощо. У процесі управління витратами важливе місце посідає контроль витрат, який формує механізм оберненого зв'язку, ефективність якого може бути досягнена тільки шляхом порівняння фактичних витрат з відповідними плановими (нормативними) показниками – бюджетами.

Як свідчить проведений аналіз, відбувається поступове впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності у вітчизняну систему бухгалтерського обліку України. Одним із підтверджень цьому є зміст форми звіту про фінансові результати, яка максимально враховує вимоги міжнародних стандартів. Однак для господарюючих суб'єктів, які не працюють за міжнародними стандартами, зміст окремих статей Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) вимагає додаткових роз'яснень у вигляді докладного порядку заповнення кожного рядка форми з наведенням прикладів.

Список використаних джерел

1. Міжнародний бухгалтерський облік. GAAP та IAS. Довідник бухгалтера від А до Я [Текст] / Под ред. Матвєєва В.М. – М.: “Справа і Сервіс”, 2011. – 192 с.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 “Подання фінансової звітності” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення 05.05.2015). – Заголовок з екрана.
3. НП(с)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” : затв. наказом Мінфіну України від 07.02.2013 №73 та зареєстровано в міністерстві юстиції України від 28.02.2013 за № 336/22826.
4. Палій, В.Ф. Сучасний бухгалтерський облік [Текст] / В.Ф.Палій. – М. : Видавництво “Бухгалтерський облік”, 2007. - 792 с.
5. Пархоменко, В. М. Складання оновленої фінансової звітності за 2005 рік // Облік і фінанси АПК. – 2006. – №1. – С. 112-119.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “ Витрати “ : затв. наказом Мінфіну України від 31 грудня 1999 року № 318.
7. Самовчитель з бухобліку [Текст] / Под ред. С.І.Бакіна, Л.В.Злобіна, І.А.Ісаєвої, С.Г.Ісаєва. - М.: Бератор-Прес, 2006. – 325 с.
8. Шандова, Н.В. Створення ефективної системи управління витратами підприємства [Текст] // Фінанси України. – 2003. – №7. – С.97-101.

References

1. Matvejeva, V.M. (2011). Mizhnarodnyj buhgalters'kyj oblik. GAAP ta IAS. Dovidnyk buhgaltera vid A do Ja [International Accounting. GAAP and IAS. Reference accountant AZ]. Moscow .: “Case and Service”, 2011. 192 p. [in Ukrainian].
2. Mizhnarodnyj standart buhgalters'kogo obliku 1 Podannja finansovoi' zvitnosti” [International Accounting Standard 1 Presentation of Financial Statements“]. Available at : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
3. NP(s)BO 1 “Zagal'ni vymogy do finansovoi' zvitnosti” : zatv. nakazom Minfinu Ukrai'ny vid 07.02.2013 №73 ta zarejestrovano v ministerstvi justycii' Ukrai'ny vid 28.02.2013 za № 336/22826. [IAS 1 “General Requirements for Financial Reporting”: approved. by order of the Ministry of Finance of Ukraine of 07.02.2013 №73 and registered in the Ministry of Justice of Ukraine on 28.02.2013 № 336/22826].
4. Paliy, V.F. (2007). Suchasnyj buhgalters'kyj oblik [Contemporary Accounting]. Moscow : Publishing “Accounting”, 792 p. [in Ukrainian].
5. Parkhomenko, V.M. (2006). Skladannja onovlenoi' finansovoi' zvitnosti za 2005 rik [Drawing revised

financial statements for 2005]. *Accounting and Finance APC*. №1, 112-119. [in Ukrainian].

6. Polozhennja (standart) buhgalters'kogo obliku 16 " Vytraty " : zatv. nakazom Minfinu Ukrai'ny vid 31 grudnja 1999 roku № 318. [Regulations (standard) accounting 16 "Costs": approved. by order of the Ministry of Finance of Ukraine of December 31, 1999 number 318.] ;

7. Bakina, S.I., Zlobin, L.V., Isaev, I.A., Isaev, S.G. (2006). Samovchytel' z buhobliku [Tutorial on accounting] M. : Berator-Press, 325 p. [in Ukrainian].

8. Shandova, N.V. (2003). Stvorennja efektyvnoi' systemy upravlinnja vytratamydpriyemstva [Creating an effective system of enterprise cost management]. *Finance of Ukraine*. №7, 97-101.

УДК 336.647/648

JEL Classification G320

Павловський Олег

студент

Одеський Національний Економічний Університет, м. Одеса, Україна

E-mail: oleg.pavlovskyy@gmail.com

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ШЛЯХОМ УПРАВЛІННЯ ВЕЛИЧИНОЮ ЕФЕКТУ ФІНАНСОВОГО ЛЕВЕРІДЖУ СЕРЕД МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Pavlovskyy Oleh

student

Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine

E-mail: oleg.pavlovskyy@gmail.com

OPTIMIZING CAPITAL STRUCTURE BY MANAGING THE VALUE OF FINANCIAL LEVERAGE EFFECT AMONG METALLURGICAL ENTERPRISES OF UKRAINE

Анотація

Актуальність. У статті розкрито особливості механізму дії ефекту фінансового важеля серед підприємств металургійної галузі України, наведено фактори, що впливають на цей механізм, та визначена динаміка ефекту фінансового важеля у часі. Проблематика статті є актуальною, оскільки визначення оптимальної структури капіталу є одним з найважливіших фінансово-економічних завдань будь-якої компанії.

Методи. На основі економічного й порівняльного аналізу фінансових показників підприємств автор приходить до висновку, що через використання фінансового важеля рентабельність власного капіталу українських металургійних підприємств має тенденцію до зниження.

Результати. У ході аналізу підтверджено, що основним фактором, що впливає на ефект фінансового важеля, є перевищення валової рентабельності активів підприємства над ставкою